

**OPIS ŠTUDIJNÉHO ODBORU
DEJINY A TEÓRIA VÝTVARNÉHO UMENIA
A ARCHITEKTÚRY**

Platný od:

(a) Názov študijného odboru:

dejiny a teória výtvarného umenia a architektúry
(History and Theory of Fine Arts and Architecture)

(b) Stupne vysokoškolského štúdia, v ktorých sa odbor študuje a štandardná dĺžka študijných programov pre tieto stupne vysokoškolského štúdia:

- v prvom stupni vysokoškolského štúdia (*Bc.*) so štandardnou dĺžkou štúdia 3 akademické roky v dennej forme štúdia.

Základnými kritériami na prijatie na štúdium sú talentové a záujmové predpoklady pre štúdium, prehľad vedomostí a zručností, ktorých mieru určujú jednotlivé študijné programy odboru a zohľadňujú ich jednotlivé vysoké školy v podmienkach na prijatie

- v druhom stupni vysokoškolského štúdia (*Mgr.*) so štandardnou dĺžkou štúdia 2 akademické roky v dennej forme štúdia, resp. 3 akademické roky v dennej forme štúdia v prípade konverzných študijných programov..

Pre prijatie na štúdium druhého stupňa sa vyžaduje úspešné absolvovanie prijímacieho konania a ukončenie prvého stupňa štúdia v študijnom odbore dejiny a teória výtvarného umenia a architektúry.

Na prijatie na konverzné štúdium v druhom stupni štúdia sa vyžaduje absolvovanie prijímacieho konania a ukončenie prvého stupňa štúdia v príbuznom študijnom odbore.

- v treťom stupni vysokoškolského štúdia (*PhD.*) so štandardnou dĺžkou štúdia v dennej forme 3 a v externej 4 akademické roky alebo v dennej forme 4 a v externej forme 5 akademických rokov.

Pre prijatie na štúdium tretieho stupňa sa vyžaduje úspešné absolvovanie prijímacích skúšok na základe projektu na vypísané témy a ukončený druhý stupeň štúdia v študijnom odbore dejiny a teória výtvarného umenia a architektúry, alebo v príbuznom študijnom odbore.

(c) Obsah študijného odboru a profil absolventa

Obsah študijného odboru dejiny a teória výtvarného umenia a architektúry je vymedzený tým, že je súčasne historickým a humanitným odborom. Preto je jeho obsahom súbor znalostí a zručností z histórie, filozofie a estetiky, ktoré umožňujú pochopiť dejiny výtvarných slohov, štýlov, smerov a tendencií od praveku po súčasnosť. Jadrom obsahu nie sú len znalosti z dejín výtvarného umenia a architektúry, ale aj z dejín metód analýz a interpretácií výtvarných a architektonických diel ako aj dejín teoretického myslenia o výtvarnom umení v architektúre a v kritike. Doplnujúcim obsahom sú znalosti z ďalších humanitných odborov. Na základe seminárov a praxí študenti odboru získavajú zručnosti v oblasti vedeckej práce, analýzy, interpretácie, kritiky, pamiatkového výskumu, múzejníctva a kurátorstva. Pri štúdiu sa kladie dôraz na rozvíjanie tvorivého a kritického myslenia. Absolventi odboru sú uplatniteľní ako kurátori, galeristi, múzejníci, pracovníci pamiatkovej starostlivosti, publicisti zaoberajúci sa výtvarným umením a architektúrou, kritici, odborní redaktori, a majú potrebné predpoklady pre pôsobenie v oblasti vedy a výskumu.

Obsah pre prvý stupeň

Vymedzenie odborného profilu absolventa

Všeobecná charakteristika odborného profilu absolventa (prvý stupeň)

Bakalárske štúdium je zamerané na získanie základných vedomostí o vývoji výtvarného umenia a architektúry, dejinách teórií a umelecko-historických metód, na nadobudnutie prehľadu o pomocných disciplínach odboru. Obsiahne základy odborov filozofie a estetiky a doplnujúcich predmetov ako sú klasické a cudzie jazyky. Zameriava sa na oboznamovanie sa so základmi skúmania a posudzovania výtvarno-umeleckého a architektonického materiálu, muzeologickej a kurátorskej práce. Absolvent prvého stupňa štúdia sa profiluje ako odborný pracovník v tímoch. Je vybavený pre prácu vo výtvarno-dokumentačných a informačných centrách, špecializovaných nadáciách, ako aj na pozície asistenta – odborného pracovníka na nižšom stupni v rôznych umenovedných, zbierkotvorných inštitúciách či ďalších kultúrnych inštitúciách (ako múzeá a galérie, výstavné siene, kultúrne domy, vydavateľstvá, odborné redakcie v médiách a pod.)

Teoretické vedomosti

Absolvent prvého stupňa počas štúdia získal

- prehľad o základných faktoch dejín výtvarného umenia a architektúry
- vstupné poznatky o terminológii, o obsahu a štruktúre odboru, jeho teórii a metodológii a kritike
- základné poznatky zo všeobecných dejín, filozofie a estetiky
- základné poznatky o typoch analýzy a interpretácie diel výtvarného umenia a architektúry
- základy pomocných historických a historických a humanitných vied

Praktické schopnosti a zručnosti

Absolvent počas štúdia získal

- schopnosť analyticky a kriticky uvažovať o výtvarnom umení a architektúre
- schopnosť interpretovať artefakty v kultúrnych súvislostiach
- heuristické schopnosti ako získavať, zhromažďovať a triediť historické aj súčasné pramene a informácie,
- tvorivé schopnosti v oblasti komunikácie medzi tvorcom a publikom
- schopnosť uplatňovať základné metodické prístupy k prezentácii výtvarných diel a architektúry

Doplňujúce vedomosti, schopnosti a zručnosti

- zručnosť tvorivého písania o výtvarnom umení a architektúre v rôznych žánroch
- schopnosti a zručnosti odborne propagovať výtvarné umenie a architektúru
- schopnosti a zručnosti pracovať v tímoch a kolektívoch kultúrnych a vedeckých inštitúcií

Vymedzenie jadra znalostí

Nosné témy jadra znalostí študijného odboru

- dejiny výtvarného umenia a architektúry
- základy odbornej terminológie a teórie výtvarného umenia a architektúry
- analýza a interpretácia výtvarného a architektonického diela
- základne metodologické postupy skúmania výtvarného umenia a architektúry
- základy praxe pamiatkového výskumu a práce v kultúrnych inštitúciách
- záverečná bakalárska práca alebo kolokviálna skúška

Ďalšie témy jadra znalostí študijného odboru

- filozofické, estetické, psychologické aspekty výtvarného umenia a architektúry
- klasické a cudzie jazyky
- muzeológia a galerijná prax
- úvod do kultúrnej antropológie

- sociológia
- manažment a marketing výtvarného umenia a architektúry
- legislatívne rámce výtvarného umenia a architektúry, pamiatkovej starostlivosti, muzejnej praxe

Jadrá znalostí formulované v nosných témach sú vyjadrené v jednotlivých predmetoch, ktoré tvoria 3/5 rozsahu študijného programu v študijnom odbore dejiny a teória umenia a architektúry.

Štátna skúška

- bakalárska záverečná práca,
- obhajoba záverečnej práce štátnou skúškou kolokviálnou formou
alebo obhajoba záverečnej práce a štátna skúška zo znalostí predmetov jadra študijného odboru

Obsah pre druhý stupeň

Vymedzenie odborného profilu absolventa

Všeobecná charakteristika odborného profilu absolventa (druhý stupeň)

Druhý stupeň štúdia, ktorý predpokladá ukončenie prvého stupňa odboru, je zameraný na prehĺbenie a rozšírenie poznatkov. Koncentruje sa na širší kontext, interdisciplinárne presahy a interpretácie výtvarného umenia a architektúry, na teóriu výtvarného umenia a architektúry s dôrazom na moderné a súčasné výtvarné umenie a architektúru. Využívajú sa špecializované semináre a voliteľné kurzy ktoré zabezpečujú potrebnú užšiu profiláciu zameranú na magisterskú záverečnú prácu. Absolvent magisterského štúdia je schopný koncepcnej a koordinačnej činnosti i medzinárodnej konfrontácie. Počas štúdia získal prehĺbené a špecializované odborné vzdelanie v dejinách a teórii výtvarného umenia a architektúry, ako aj v systematike metód analýz a interpretácií a kritiky výtvarného umenia architektúry. Zvládne nástroje na analytické a bádateľské uchopenie nosných problémov a tém. Má predpoklady pre výskumnú a kriticko-hodnotiteľskú prácu. Absolvent má možnosť uplatnenia v náročnej odbornej a vedeckej činnosti, ktorú môže vykonávať v :

- sieti zbierkotvorných inštitúcií spravujúcich národné kultúrne dedičstvo,
- inštitúciách pamiatkovej ochrany,
- výstavných sieňach, regionálnych múzeách a galériách,
- oblasti kurátorstva a muzeálnej pedagogiky,
- komerčnej sfére obchodu s výtvarným umením,
- masmediálnej propagácii umenia,
- publicistike,
- fondoch, spolkoch, odborných porotách a komisiách,
- riadiacej činnosti v inštitúciách umenia a kultúry,
- v prípade doplnenia pedagogického vzdelania (DPS) ako učiteľ príslušných odborných predmetov na stredných školách
- má predpoklady pre ďalší rozvoj v oblasti vedy a výskumu.

Absolvent magisterského štúdia aktívne ovláda dva cudzie jazyky a je schopný pokračovať v doktorandskom štúdiu vo vlastnom ako aj v príbuznom študijnom odbore.

Teoretické vedomosti a znalosti

- dejiny moderného a súčasného umenia a architektúry a ich teórie v kultúrnom kontexte, alebo dejiny európskeho umenia a architektúry v rozsahu od antiky až po súčasné umenie a ich teórie v kultúrnom kontexte
- moderná a súčasná metodológia dejín výtvarného umenia a architektúry a humanitných vied
- súčasné metódy interpretácie výtvarných a architektonických diel

Praktické schopnosti a zručnosti

- schopnosť samostatného tvorivého, analytického a kritického myslenia na princípe rozvinutých talentových predpokladov
- schopnosť vymedziť súvis medzi výtvarným a architektonickým dielom, umeleckým výkonom a percipientom v rámci vizuálnej kultúry
- schopnosť myslieť a vnímať odbor v rámci interkultúrneho, interdisciplinárneho kontextu
- zručnosti súvisiace s aktuálnym skúmaním a interpretáciou výtvarného umenia a architektúry
- schopnosť tvorivého hľadania a objavovania súvislostí, nových pohľadov a výskumných postupov
- organizačné predpoklady pre zostavenie bádateľského projektu a jeho naplnenie
- schopnosť pracovať v zmysle kriticko-hodnotových postojov a profesijnej etiky
- schopnosť medzinárodnej spolupráce pri organizácii a realizácii odbornej a vedeckej práce

Doplňujúce vedomosti, schopnosti a zručnosti

v rámci špecifik jednotlivých študijných programov

- schopnosť samostatne a efektívne pracovať ako jednotlivec, ako člen vedeckého tímu
- schopnosť udržiavať kontakt s aktuálnymi trendmi vo výtvarnom umení a architektúre
- orientácia v aktuálnej problematike humanitných vied

Vymedzenie jadra znalostí

Nosné témy jadra znalostí študijného odboru

- teória výtvarného umenia a architektúry: metódy a techniky
- dejiny moderného a súčasného výtvarného umenia a architektúry alebo dejiny európskeho umenia a architektúry od antiky po súčasnosť
- analýza a interpretácie výtvarného a architektonického diela a jeho špecifických aspektov
- výtvarné umenie a architektúra v kontexte vizuálnej kultúry
- dokumentácia, správa a ochrana výtvarných a architektonických pamiatok
- súčasné formy kritiky a jej publicistické žánre
- semestrálny výskumný projekt ako súčasť diplomovej práce

Tieto znalosti musia tvoriť aspoň 1/2 ECTS kreditov študijného programu pomerne v oboch rokoch magisterského štúdia.

Štátna skúška

- písomná teoretická diplomová práca a obhajoba teoretickej diplomovej práce
- štátna skúška zo znalostí vybraných predmetov jadra predovšetkým z metodológie výtvarného umenia a architektúry a z dejín moderného a súčasného umenia a architektúry alebo aj dejín európskeho umenia a architektúry od antiky po súčasnosť

Obsah pre tretí stupeň

Vymedzenie odborného profilu absolventa

Štúdium obsahovo nadväzuje na štúdium druhého stupňa štúdia v odbore alebo v príbuzných odboroch. Zameriava sa na aktuálne problémy dejín a teórie výtvarného umenia a architektúry v európskom i svetovom kontexte, ale rovnako aj v slovenskom prostredí s dôrazom prehĺbiť si špecializáciu na konkrétne historické obdobia výtvarného umenia, dizajnu a architektúry, ich žánrovo-druhovú vrstvy a regionálne okruhy. Poskytuje možnosti osvojiť si najaktualnejšie metodologické postupy a orientácie v úzkom vzťahu k štúdiu kľúčových teoretických problémov odboru, posilňuje filozoficko-historický základ umelecko-historickej profilácie s cieľom pripraviť vedeckého pracovníka schopného objavovať a riešiť kľúčové vedecké problémy odboru. Zameranie štúdia má individuálny charakter a podobu riešenia vedeckého problému, samostatne sformulovaného v úvodnom projekte. Orientuje sa na

špecifické a vo vedeckej komunite aktuálne diskutované problémy a okruhy historickej, systematickej, teoretickej a metodologickej povahy dejín a teórie výtvarného umenia a architektúry.

Teoretické vedomosti

- znalosti najnovších metód bádania a interpretácie v odbore vzhľadom na zvolený projekt výskumu
- aktuálne trendy výtvarného umenia a architektúry vzhľadom na zvolený projekt
- interdisciplinárne aspekty zvoleného projektu

Praktické schopnosti a zručnosti

- schopnosti tvorivo objavovať problémové súvislosti zvoleného projektu a systematicky ich študovať a prezentovať v domácom a zahraničnom kontexte, prispieva k rozvoju odboru
- schopnosti využívať aktuálny metodologický aparát disciplíny, zvláda rozmanité žánre písania o výtvarnom umení a architektúre, dokáže vedecky obhájiť vedecké výsledky vlastného bádania na domácich a medzinárodných konferenciách
- schopnosti prepojiť vlastné vedecké znalosti a zručnosti s prácou vedeckých tímov, spájať ich s možnosťami praktického uplatnenia a je schopný ich uvádzať do pedagogického procesu a tak sa podieľať na vzdelávaní a výchove v odbore, vie uplatniť aj v iných oblastiach na riadiacich pozíciách ako kurátorská a muzeálna prax, pamiatková starostlivosť, umelecká žurnalistika

Doplňujúce schopnosti a zručnosti

- schopnosť originálne nachádzať súvislosti umeleckej tvorby a historických a humanitných disciplín
- schopnosť systematicky prehlbovať svoje znalosti v interdisciplinárnych komunikáciách
- schopnosť rozvíjať študijný odbor v kontexte s inými príbuznými odbormi

Vymedzenie jadra znalostí

Nosné témy jadra znalostí

Aktuálne problémy odboru, súčasné metodologické diskusie, dejiny príslušného obdobia odboru vzhľadom na zvolený projekt, špecifické detailné znalosti súvisiace s témou, ktorá je predmetom spracovania v dizertačnej práci.

Študijná časť

- prehĺbenie teoretických základov a metodologického aparátu
- prehĺbenie odbornej špecializácie / témy a zamerania štúdia má individuálny charakter a podobu riešenia problému sformulovaného v projekte dizertačnej práce

Vedecká časť

- výskum aktuálneho / otvoreného vedeckého problému z odboru podľa vyššie zmienených kritérií.

Štátna skúška

- dizertačná skúška z predmetov jadra znalostí; obhajoba písomnej časti dizertačnej skúšky
- obhajoba dizertačnej práce (abstrakt v anglickom jazyku).

d) Zdôvodnenie potreby vzniku študijného odboru:

Dejiny a teória výtvarného umenia a architektúry tvoria integrálnu súčasť spoločenského, kultúrneho a vedeckého života. Ako historicky a humanitne orientovaná veda sa študuje na spoločenskovedne a humanitne zameraných (najmä filozofických) fakultách univerzít v Európe i vo svete. Tento dnes už tradičný univerzitný odbor sa konštituoval na významných univerzitách západnej a strednej Európy už v 19. storočí. Jeho zaradenie do sústavy študijných odborov úzko súvisí s nezastupiteľným miestom výtvarného umenia architektúry v živote človeka a potrebou profesionálneho sprostredkovania jeho hodnôt do spoločenského prostredia a vedomia.

e) Príklady podobných študijných odborov v zahraničí:

Universität Wien – Institut für Kunstgeschichte; Universität München – Institut für Kunstgeschichte; Universität Berlin – Institut für Kunstgeschichte; Uniwersytet Jagielloński Kraków – Instytut historii sztuki; Univerzita Karlova Praha – Ústav dějin umění; Masarykova univerzita Brno – Ústav dějin umění; Eötvös Lóránd T E – Művészettörténeti Tanszék; Institut National d'Histoire de l'Art - Sorbonne University Paris; Università degli Studi di Roma "La Sapienza" – Storia dell'arte; University of Oxford - History of Art Department; Columbia University New York – Institute for Art History, Cambridge University – Department of Art History, Department of History of Art and Architecture; Harvard University, Yale University, Graduate School of Arts and Sciences, Department of History of Art University of California, Santa Barbara, Brown University, University of Pittsburgh, Department of History of Art and Architecture: Harvard University

f) Vymedzenie príbuzných študijných odborov a rozdielov medzi nimi:

- **história:** je vedecká reflexia dejinných udalostí v komplexe spoločensko-politických a kultúrnych súvislostí tvorí základ štúdia aj pre dejiny výtvarného umenia a architektúry, ktoré sú jednou z vrstiev kultúrnych dejín. Odbory sa líšia obsahom a rozsahom.
- **estetika:** má širší predmet a záber, ale prekrýva sa v záujme o systém umení vrátane výtvarných a architektúry.
- **archeológia:** zameriava sa na hlbšie pochopenie zmyslu a funkcie pamiatok hmotnej kultúry staroveku a stredoveku a rekonštrukciu možných obrazov a významov v kultúre, prekrýva sa pri výskume mimoumeleckých a umeleckých hmotných artefaktov a archifaktov, od dejín výtvarného umenia a architektúry ju odlišuje rozsah historického záberu a metódy analýzy a interpretácie.
- **architektonická tvorba a architektúra a urbanizmus:** architektúra má ako jediný z umeleckých odborov svoju vlastnú vnútornú teóriu ako nevyhnutnú súčasť navrhovania, architekti a architektky zahrňujú do svojho odboru tak dejiny a teóriu umenia, ale aj dejiny a teóriu architektúry, ťažiskovo ju vo svete i na Slovensku učia, píšú a publikujú knihy z dejín a teórie architektúry a súčasne v architektúre vznikajú nové originálne teórie architektúry a často aj umenia, ktoré využívajú aj historici a teoretici umenia. Odlišuje sa orientáciou na architektonické navrhovanie.
- **muzeológia:** je samostatný vedecký odbor sformulovaný pôvodne v dejinách umenia, úzko zviazaný s hmotným kultúrnym dedičstvom jeho spracovaním i odbornou reflexiou, ako aj s históriou zberateľstva, muzeálnou a galerijnou praxou. Odbory sa odlišujú sa špecifickým zameraním.